

ISSN 2312-3206

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія:
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ
Випуск 5
Том 1

Херсон-2016

ЗМІСТ**СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ;
ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ**

Абсаямова Л.М. ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ЖІНОК.....	7
Алпева К.Р., Алпева С.И. К ВОПРОСУ О СОДЕРЖАНИИ МЕНТАЛЬНОСТИ КАК НАУЧНОЙ ПРОБЛЕМЫ.....	12
Артюхіна Н.В. ФЕНОМЕН ТАТУЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	17
Байда С.П. ОСОБЛИВОСТІ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ВНЗ.....	24
Бригадир М.Б. ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	29
Булгакова О.Ю. ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В КОНТЕКСТІ ЕМОЦІЙНО-МОТИВАЦІЙНОЇ ТА ЦІННІСНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ.....	34
Бурч О.І. ПРОЦЕДУРА ОРГАНІЗАЦІЇ, МЕТОДИКА, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	39
Гайдук Г.А. ДЕТЕРМІНАНТИ ПОКАЗНИКА РІВНЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ СЕРЕД ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ З РІЗНОЮ МОТИВАЦІЄЮ ДО ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ.....	44
Гант О.Є. ПРОГРАМА КОРЕКЦІЇ САМООЦІНКИ ЮНИХ ТЕНІСІСТІВ У СИСТЕМІ ЇХ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	49
Головкова Н.О. СИМВОЛІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПРОЕКТИВНОЇ ЕКСПРЕСИВНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	55
Драганова Ю.В. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ АТРАКТИВНОСТІ.....	61
Іванова М.Д. ПСИХОСЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРИХОВАНИХ МОТИВІВ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ МИТНИЦІ.....	66
Карсканова С.В. ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ЗАХИСТУ БАТЬКІВЩИНИ ЯК ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	71
Гахраманова Г.Н. ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ГЕНЕЗИСА ГЕНДЕРА КАК СОЦИАЛЬНОГО ЯВЛЕНИЯ.....	76
Комар Т.В. ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРЛОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	81
Кревська О.О. САМОЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК ОДНА З ОСНОВ МОТИВАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	86
Лазорко О.В. ЕМОЦІЙНИЙ ПРОФІЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	91
Лисенко Я.О. ВПЛИВ МУЗИКИ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН СТУДЕНТІВ.....	97
Ліщина Н.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ КРИЗИ, ОБУМОВЛЕНОЇ РОЛЬОВИМИ ДИСПОЗИЦІЯМИ.....	103
Лобанова А.О. ЕТАПНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ІНТУЇЦІЇ В ПСИХОЛОГІЇ.....	108

УДК 378.091.8:159.923.2

ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИЙ КОНФЛІКТ ЯК ПОКАЗНИК РІВНЯ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Маланьїна Т.М., к. психол. н.,
доцент кафедри практичної психології
Київський університет імені Бориса Грінченка

У статті розглянуто феномен суб'єктивного благополуччя особистості. Воно визначається як оцінка задоволеності своїм життям. Переживання благополуччя виступає не тільки результатом, а й потенціалом особистісного та професійного становлення. Виявлено, що суб'єктивне благополуччя студентів негативно корелює із самооцінками таких внутрішніх конфліктів: між власними потребами та вимогами оточення, між вчинками та власними нормами, між рівнем домагань та можливостями, між потребою у самореалізації та неможливістю вольових зусиль, а також із конфліктами, що характеризують сексуальні проблеми. Рівень суб'єктивного благополуччя знижується, коли студент незадоволений майбутньою професією, переживає самотність, занепокоєний станом власного здоров'я.

Ключові слова: суб'єктивне благополуччя, внутрішньоособистісний конфлікт, психоемоційний комфорт, студентська молодь.

В статье рассмотрен феномен субъективного благополучия личности. Оно определяется как оценка удовлетворенности своей жизнью. Переживание благополучия выступает не только результатом, но и потенциалом личностного и профессионального становления. Выявлено, что субъективное благополучие студентов негативно коррелирует с самооценками таких внутренних конфликтов: между собственными потребностями и требованиями окружения, между поступками и собственными нормами, между уровнем достижений и возможностями, между потребностями в самореализации и невозможностью волевых усилий, а также конфликтами, которые характеризуют сексуальные проблемы. Уровень субъективного благополучия снижается, когда студент не удовлетворён будущей профессией, переживает одиночество, беспокоится о собственном здоровье.

Ключевые слова: субъективное благополучие, внутрличностный конфликт, психозмоциональный комфорт, студенческая молодежь.

Malanina T.M. INTRAPERSONAL CONFLICT AS AN INDICATOR OF SUBJECTIVE STUDENTS WELFARE LEVEL

The article deals with the phenomenon of the individual subjective welfare. It is defined as a person's evaluation of satisfaction with his life. The experience of well-being is not only the result but also the potential for personal and professional development. It was found that students subjective welfare is negatively correlated with the following internal conflicts self-assessment: between own needs and the environment requirements, between actions and own standards, between the aspiration level and opportunities, between the need for self-realization and the willpower impossibility, and conflicts related to sexual problems. The subjective welfare level decreases if student unsatisfied with his future profession is lonely and concerned about health.

Key words: subjective welfare, intrapersonal conflict, psycho-emotional comfort, students, youth.

Постановка проблеми. Проблема суб'єктивного благополуччя особистості набуває все більшого значення в дослідженнях психологів. Найбільш поширеним розумінням його сутності є суб'єктивна оцінка задоволеності людини власним життям. Питомої ваги це питання набуває в період студентства, коли надзвичайно актуалізовано вибудовування свого життєвого та професійного шляху.

Надзвичайно динамічні умови сьогодення вимагають від особистості більшої позитивності, цілісності та внутрішньої рівноваги. Переживання благополуччя виступає тут не тільки результатом, а й потенціалом особистісного становлення. Тому актуальним видається пошук психологічних детермінантів і зв'язків благополуччя студент-

ської молоді як в аспекті ресурсності, так і тих, що можуть обмежувати життєтворчість. Це дає змогу, з одного боку, розширити розуміння цього феномену, з іншого – сприяти збереженню оптимального психоемоційного комфорту студентів через надання відповідної науково обґрунтованої психологічної допомоги.

Ступінь розробленості проблеми. Одним із перших активних дослідників феномену суб'єктивного благополуччя був Е. Дінер, котрий визначав його як задоволеність людини своїм життям як у даний момент, так і протягом тривалого часу. Оцінки задоволеності життям містять емоційні реакції людей на події, судження та дії, що сприяють благополуччю в основних сферах життя [12]. Показник суб'єктивного благополуччя

формують такі компоненти, як задоволеність життям, позитивні емоції та негативні емоції. Він є вищим тоді, коли людина позитивно оцінює своє життя, відчуває більше позитивних емоцій або принаймні утримується в межах «гедоністичного балансу», який визначається як загальна рівновага між позитивним і негативним афектом.

Е. Дінер вважає, що задоволеність життям, хоча і є когнітивною оцінкою, завжди має певне емоційне забарвлення, оскільки більшість людей оцінюють те, що з ними відбувається, за шкалою «добре – погано» [12]. Загалом формула суб'єктивного благополуччя, що містить оцінку задоволеності життям і афект, і відповідна їй структура є загально визначеними з тими чи іншими незначними варіаціями.

Суб'єктивне благополуччя може визначатися тільки з погляду внутрішнього досвіду, оскільки людина завжди схильна оцінювати рівень свого благополуччя, виходячи з власної системи відліку. У зв'язку з особливим акцентом на суб'єктивних аспектах визначення суб'єктивного благополуччя зазвичай виключають об'єктивні умови (матеріальна складова або власне здоров'я тощо), хоча вони можуть і впливати на рівень благополуччя. Таким чином, суб'єктивне благополуччя відображає не стільки об'єктивні речі, скільки стали характеристики особистості.

Поглиблюючи розуміння феномену суб'єктивного благополуччя, Р.М. Шаміонов визначає його як інтегральне соціально-психологічне утворення, що є індикатором внутрішньої екології особистості, визначається через систему уявлень особистості про себе, своє життя, свої стосунки тощо. Автор підкреслює якісну роль у формуванні суб'єктивного благополуччя системи смислових утворень особистості, значущих подій, сенсу і цілей, що приносять радість і створюють зону благополуччя. Також запропоновано виділяти модули суб'єктивного благополуччя, що виражаються в задоволеності своїм матеріальним становищем, власною реалізованістю, стосунками з іншими людьми, своїм характером та індивідуальними особливостями, обраною професією, фізичним і психічним здоров'ям. Загальне суб'єктивне благополуччя вираховується як середнє від тих, що існують у різних сферах [10].

На думку І.С. Горбаль, суб'єктивне благополуччя визначається як динамічна когнітивно-емоційна оцінка людиною якості власного життя загалом та окремих його сфер, яка формується на основі об'єктивних (умови життя та діяльності, задоволення базових потреб, стан здоров'я тощо)

чинників, сприйнятих і засвоєних особистістю з урахуванням її індивідуально-типологічних особливостей (темперамент і характер, спрямованість особистості, особливості самооцінки та самоприйняття, сенсожиттєві та ціннісні орієнтації та ін.) [5].

Важливою для нашого дослідження є думка, що суб'єктивне благополуччя є підґрунтям для реалізації потенціалу та особистісного зростання людини і водночас залежить від міри втілення нею своїх можливостей. Безпосереднім утіленням суб'єктивного благополуччя дослідник вважає психологічне здоров'я.

Як узагальнене й відносно стійке переживання, що має особливу значимість для особистості та є важливою складовою частиною основного психічного стану, визначає суб'єктивне благополуччя Л.В. Куліков [7]. Зазначається, що людина не тільки може відчувати стан благополуччя, а й здатна до його рефлексії.

Аналізуючи феномен суб'єктивного благополуччя, Г.Л. Пучкова акцентує увагу на таких його критеріях: суб'єктивності, що існує всередині індивідуального досвіду; позитивності виміру, тобто обов'язковій наявності позитивних показників, а не просто відсутності негативних факторів; глобальності виміру – включенні глобальної оцінки всіх аспектів життя особистості. Саме суб'єктивне ставлення особистості до власного життя, його колізій і змін визначає душевне та моральне задоволення ним [8].

Дослідженнями виявлено, що суб'єктивне благополуччя забезпечує формування особистісних ознак толерантності, а емоційний комфорт, максимально відображаючи основні ознаки суб'єктивного благополуччя, відіграє роль релевантного йому фактора. Основними функціями суб'єктивного благополуччя в динаміці нормативних криз розвитку є відображальна (оцінна), мотиваційна та підкріплювальна [1].

Нейротизм вважають чинником, який негативно впливає на рівень суб'єктивного благополуччя. А позитивним чином позначаються екстраверсія, приємність, відкритість досвіду, оптимізм, схильність до позитивних атрибутів щодо інших людей [11; 13]. Суб'єктивно благополучна особистість більшою мірою орієнтована на самоактуалізацію та обирає більш ефективні стратегії вирішення життєвих проблем [8].

Досліджуючи суб'єктивне благополуччя студентів, О.Є. Бочарова визначає ціннісно-смислові сфери, які найбільш на нього (благополуччя) впливають. Такими є сфери взаємин особистості, матеріальних ціннос-

тей, міжособистісної активності. Дослідницею також виявлено, що студенти з високим рівнем суб'єктивного благополуччя демонструють переважно адаптивні стратегії поведінки під час вирішення різних ситуацій (як важких, так і тих, що приносять задоволення), а особи з низьким рівнем суб'єктивного благополуччя – переважно дезадаптивні [2].

Підсумовуючи результати дослідження феномену суб'єктивного благополуччя, ми визначаємо суб'єктивне благополуччя як оцінку людиною задоволеності своїм життям, яка характеризується суб'єктивністю, позитивністю та глобальністю виміру. Хоча суб'єктивне благополуччя є наслідком взаємопов'язаних об'єктивних і суб'єктивних факторів, воно відображає не стільки об'єктивні речі, скільки сталі характеристики особистості. Суб'єктивне благополуччя є не тільки результатом, а й ресурсом особистісного становлення та критерієм емоційного комфорту, виконуючи мотиваційну та підтримуючу функції.

Враховуючи, що суб'єктивне благополуччя пов'язують переважно із внутрішніми чинниками, до таких можна віднести внутрішні суперечності та конфлікти. Ми визначаємо внутрішньоособистісний конфлікт як психологічний стан більш або менш тривалої дезінтеграції особистості, що зумовлений загостренням суперечностей у її ціннісно-мотиваційній сфері і виражається неузгодженістю поглядів, ставлень і дій щодо до себе, інших і світу загалом [9]. Загалом внутрішні суперечності є корінням будь-якого руху і життєдіяльності. На думку В. Франкла, позбавити людину цієї внутрішньої роботи й боротьби – все одно що позбавити її повноцінного життя та розвитку, бо саме життя і є постійним вирішенням суперечностей. За умови ефективного вирішення конфлікту відбувається позитивна інтеграція особистості. Однак у разі неефективного подолання конфлікту можуть гальмувати розвиток особистості, позначитися на психоемоційному благополуччі, віддаляти цілі самореалізації.

Внутрішньоособистісні конфлікти студентів найчастіше вивчають у зв'язку з проблемами становлення особистості та розглядають як фактор її соціалізації в процесі адаптації до вищих навчальних закладів [3; 4; 6]. Так, у змісті внутрішньоособистісних конфліктів студентів гуманітарного та природничого факультетів свого часу було виділено переживання з приводу власного здоров'я, сімейного життя та матеріально забезпеченого життя [6]. Доведено, що «адаптаційний» конфлікт і конфлікт «неадекватної самооцінки» більш характерні

для випускних курсів, а конфлікт «нереалізованого бажання» та «мотиваційний» частіше виникають на молодших курсах.

Постановка завдання. У статті представлено результати аналізу співвідношення суб'єктивного благополуччя студентів та самооцінок внутрішньоособистісних конфліктів і життєвих проблем.

Виклад основного матеріалу. Найбільш розповсюдженим способом дослідження суб'єктивного благополуччя є використання коротких методик самозвіттів, де пропонується вказати, наскільки респонденти задоволені своїм життям. У нашому дослідженні було застосовано шкалу задоволеності життям Е. Дінера.

У зв'язку з особливим акцентом на суб'єктивних аспектах визначення та розуміння суб'єктивного благополуччя в дослідженні внутрішніх конфліктів і проблем ми також надали перевагу методикам самозвіту. Тому для вивчення внутрішньоособистісних конфліктів було впроваджено шкалу самооцінки конфліктів, розроблену співробітниками Варшавського інституту психіатрії та неврології та адаптовану в лабораторії психологічної діагностики Санкт-Петербурзького психоневрологічного НДІ ім. Бехтерева.

Методика має шкалу самооцінки внутрішньоособистісних конфліктів, що містить 14 тверджень, які характеризують 14 типів конфліктів. Наприклад, твердження «Не люблю просити у когось поради й хотів би сам справлятися з усім, але одночасно почуваюся дійсно добре, коли можу розраховувати на будь-яку допомогу та опіку» характеризує конфлікт між потребами в незалежності та отриманні допомоги й піклування; твердження «Я честолюбний і не можу задовольнитися тим, чого домагався досі. Мені завжди здається, що я повинен досягти більшого» характеризує конфлікт між рівнем досягнень і рівнем домагань. Досліджуваним необхідно було оцінити ці твердження щодо самого себе за шкалою від 1 балу (абсолютно не згоден) до 7 балів (абсолютно згоден). За кількістю балів визначалася специфіка структури конфліктів.

Для вивчення життєвих труднощів, причин емоційного дискомфорту, які несуть у собі загрозу внутрішньої нестабільності, застосована «Анкета причин емоційного дискомфорту» [7]. Анкета налічує 34 життєвих та особистісних проблеми, таких як, наприклад, проблеми у спілкуванні з іншими людьми, складнощі з можливістю виразити себе, перевантаження обов'язками, турботи про власне здоров'я тощо. Як і в попередньому випадку, досліджуваним необхідно було оцінити означені причини емо-

ційного дискомфорту на предмет впливу на власне життя за семибальною шкалою. У дослідженні брали участь 43 студенти випускних курсів соціогуманітарних професій.

Аналіз результатів вивчення структури внутрішніх конфліктів у досліджуваній групі показав, що студентам не властивий високий рівень внутрішньої конфліктності, вони не сприймають свої переживання суперечностей як надто обтяжливі, про що свідчать оцінки найбільш виражених конфліктів, які коливаються в межах середніх значень. В ієрархії конфліктів найвищі позиції займають наступні: між нормами та агресивними тенденціями (5,3 б.), між рівнем досягнень і рівнем домагань (4,9 б.), між потребою у незалежності та потребою в опіці (4,5 б.), між досягненням і страхом невдач (4,3 б.). Найменше студентів турбують рольовий конфлікт (2,7 б.), конфлікт між рівнем завдань і можливостями (3,1 б.). При цьому суб'єктивне благополуччя виявилось негативно пов'язаним із загальним рівнем внутрішньої конфліктності, яка вираховувалась як середнє від суми оцінок усіх конфліктів. Показник кореляційного зв'язку за Пірсоном становив $-0,58$ ($p < 0,001$).

Результати кореляційного аналізу співвідношення оцінок суб'єктивного благополуччя та внутрішньоособистісних конфліктів студентів представлено в табл. 1.

З результатів аналізу видно, що існує негативний кореляційний зв'язок між суб'єктивним благополуччям та самооцінками внутрішньоособистісних конфліктів, а саме:

між власними потребами та вимогами оточення, між вчинками та власними нормами, між рівнем домагань та можливостями, між потребою у самореалізації та неможливістю вольових зусиль. Найбільш сильний негативний зв'язок виявлено між благополуччям і сексуальними конфліктами. Результати дослідження показали, що певна амбіційність, турбота щодо власного автономного існування та страх перед невдачами виявилися конфліктними темами, які певною мірою характерні для всіх студентів і є природними для цього вікового періоду. А конфлікти, які пов'язані зі зниженням суб'єктивного благополуччя (неможливість протистояти вимогам оточення, невпевненість у власних можливостях і вольових зусиллях), віддзеркалюють проблеми ідентичності на більш глибокому рівні.

Іншим аспектом нашого дослідження було вивчення кореляційних зв'язків із причинами емоційного дискомфорту. В ієрархії проблем найвищі позиції займають зростання цін, турбота про майбутнє місце роботи, фінансова ненадійність сім'ї, проблеми зі здоров'ям, переживання щодо ситуації у країні. Найменше студентська молодь переймається проблемами в спілкуванні з однокурсниками, осудом і дискримінацією з боку інших, труднощами у спілкуванні з особами протилежної статі, незадоволеністю друзями та приятелями. Що ж до кореляційних показників між досліджуваними параметрами, то вони представлені в табл. 2.

Таблиця 1

Показники кореляційного зв'язку між суб'єктивним благополуччям студентів та оцінками внутрішніх конфліктів

Типи внутрішніх конфліктів	Коефіцієнт кореляції	Значущість відмінностей
Конфлікт між власними потребами та вимогами оточення	$-0,331^*$	$p \leq 0,05$
Конфлікт між нормами та сексуальними потребами	$-0,61^{***}$	$p \leq 0,001$
Конфлікт між вчинками та власними нормами	$-0,48^{**}$	$p \leq 0,01$
Конфлікт між рівнем домагань та можливостями	$-0,42^{**}$	$p \leq 0,01$
Конфлікт між потребою у самореалізації та неможливістю вольових зусиль	$-0,43^{**}$	$p \leq 0,01$
Конфлікт між потребою бути повноцінною жінкою (чоловіком) та наявністю сексуальних проблем	$-0,51^{**}$	$p \leq 0,001$

Таблиця 2

Показники кореляційного зв'язку між суб'єктивним благополуччям студентів та оцінками причин емоційного дискомфорту

Причини емоц. дискомфорту	Показники	Коефіцієнт кореляції	Значущість відмінностей
Незадоволеність майбутньою професією		$-0,38^*$	$p \leq 0,02$
Самотність		$-0,42^*$	$p \leq 0,01$
Турботи про власне здоров'я		$-0,49^*$	$p \leq 0,001$
Нестача відпочинку		$0,41^*$	$p \leq 0,01$

Як бачимо з результатів, представлених у табл. 2, із суб'єктивним благополуччям негативно пов'язані лише незадоволеність майбутньою професією, самотність та турбота про власне здоров'я. З усього великого переліку переважно зовнішніх чинників лише три – більшою мірою внутрішні – виявилися суттєвими щодо переживання суб'єктивного благополуччя.

Також з'ясовано, що суб'єктивне благополуччя студентів позитивно пов'язане з нестачею відпочинку. Ймовірним поясненням такого неочікуваного результату може бути активна включеність особистості в життєдіяльність. Можливим припущенням може бути й те, що суб'єктивно благополучний студент відзначається відповідальністю, що впливає на завантаженість роботою, наслідком чого і є нестача часу на відпочинок. Однак такі припущення потребують спеціальних досліджень.

Результати вивчення причин емоційного дискомфорту узгоджуються з попереднім висновком. Незалежно від суб'єктивного благополуччя студентську молодь найбільше хвилюють реалістичні питання сьогодення: зростання цін, турбота про майбутнє місце роботи, фінансова ненадійність сім'ї, здоров'я членів родини, ситуація в країні. А на суб'єктивне благополуччя негативно впливають інші причини, а саме незадоволеність майбутньою професією, відчуття самотності, проблеми зі власним здоров'ям. Зазначені проблеми зачіпають більш глибокі особистісні структури. Цим опосередковано підтверджується теза, що суб'єктивне благополуччя залежить більшою мірою від внутрішніх, а не зовнішніх чинників.

Висновки. Суб'єктивне благополуччя визначається як оцінка людиною задоволеності своїм життям, характеризується суб'єктивністю, позитивністю і глобальністю виміру, є не тільки результатом, а й потенціалом особистісного становлення (мотиваційна та підкріплююча функції) та критерієм емоційного комфорту людини. Відзначається складний характер взаємовпливів суб'єктивних та об'єктивних факторів на суб'єктивне благополуччя, однак останнє відбиває не стільки об'єктивні речі, скільки сталі характеристики особистості.

Внутрішньоособистісний конфлікт є психологічним станом більш або менш тривалої дезінтеграції особистості, що зумовлений загостренням суперечностей у її ціннісно-мотиваційній сфері і виражається неузгодженістю поглядів, ставлень і дій щодо до себе, інших і світу загалом.

Емпірично виявлено, що суб'єктивне благополуччя студентської молоді зни-

жується з підвищенням загального рівня внутрішньоособистісної конфліктності. Серед конфліктів, які негативно впливають на суб'єктивне благополуччя, виявлено такі: між власними потребами та вимогами оточення, між вчинками та власними нормами, між рівнем домагань та можливостями, між потребою у самореалізації та неможливістю вольових зусиль, а також конфлікти, пов'язані з сексуальними проблемами. Доведено, що рівень суб'єктивного благополуччя знижується, коли студент незадоволений майбутньою професією, самотній та занепокоєний здоров'ям. Виявлені внутрішні конфлікти та причини емоційного дискомфорту відзначаються більшою глибиною, ніж конфліктні теми, характерні для студентської молоді загалом.

Емпірично виявлено, що суб'єктивне благополуччя студентів позитивно корелює з нестачею відпочинку, що, ймовірно, походить від відповідальності та активності особистості, наслідком чого і є брак часу на відпочинок.

Метою подальших досліджень суб'єктивного благополуччя студентів може виступати вивчення його окремих модусів, з'ясування причин незадоволеності професією, розроблення психопрактичних методик роботи із внутрішньоособистісними конфліктами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бахарева Н.К. Суб'єктивне благополуччя як системообразуючий фактор толерантності : автореф. дис. ... на соискание науч. степени канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / Н.К. Бахарева. – Хабаровск, 2004. – 25 с.
2. Бочарова Е.Е. Психология субъективного благополучия молодежи / Е.Е. Бочарова. – Саратов : Изд-во СГУ, 2012. – 200 с.
3. Герасимова Н.Е. Внутрішньоособистісні конфлікти в процесі соціальної адаптації студентів до умов вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н.Е. Герасимова. – К., 2002. – 25 с.
4. Гущина Т.Ю. Внутрішньоособистісний конфлікт як фактор соціалізації студентської молоді : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Т.Ю. Гущина. – К., 2008. – 22 с.
5. Горбаль І.С. Відчуття суб'єктивного благополуччя як передумова та втілення психологічного здоров'я особистості / І.С. Горбаль // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2 (2). – С. 293–303.
6. Дубчак Г.М. Внутрішньоособистісні конфлікти студентів у період навчання у вузі : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Г.М. Дубчак. – К., 2000. – 19 с.

7. Практикум по психологии здоровья / под ред. Г.С. Никифорова. – СПб. : Питер, 2005. – 351 с.
8. Пучкова Г.Л. Субъективное благополучие как фактор самоактуализации личности : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / Г.Л. Пучкова. – Хабаровск, 2003. – 17 с.
9. Маланьїна Т.М. Проблема емпіричного дослідження внутрішньо особистісних конфліктів / Т.М. Маланьїна // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 4 до вип. 31: Проблеми емпіричних досліджень у психології. – К. : Гнозис 2014. – С. 64–70.
10. Шамянов Р.М. Психология субъективного благополучия: (к разработке интегративной концепции) / Р.М. Шамянов // Мир психологии. – 2012. – № 2. – С. 143–148.
11. DeNeve K. M. Happy as an Extraverted Clam? The Role of Personality for Subjective Well-Being / K. M. DeNeve // Current Directions in Psychological Science. – 1999. – № 8 (5). – P. 141–144.
12. Diener E. Personality, culture and subjective well being: Emotional and cognitive evaluations of life / E. Diener, S. Oishi // Annual Review of Psychology. – 2003. – № 54. – P. 403–425.
13. Steel P. Refining the relationship between personality and Subjective well-being / P. Steel, J. Schmidt, J. Shultz // Psychological Bulletin. – 2008. – 134 (1). – P. 138–161.

УДК 159.953-796.83

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАГАЛЬНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У БОКСЕРІВ

Малик Я.К., старший викладач
кафедри педагогіки та психології

Харківська державна академія фізичної культури

На основі психодіагностичного обстеження 168 боксерів визначені особливості їхньої загальної інтелектуальної продуктивності. Доведено, що спектр продуктивності когнітивних процесів боксерів перебував у межах від стану норми до важких порушень. Показано, що зниження рівня інтелектуальної продуктивності відбувалося в основному через розлади мнестичних і лічильних функцій, перцептивно-гностичні операції, меншою мірою через дефекти орієнтування. Емоційна лабільність обстежених спортсменів була фактором, який погіршував виконання завдань і впливав на їхній результат.

Ключові слова: когнітивні функції, інтелектуальна продуктивність, боксери, спортсмени, змагальна діяльність.

На основе психодиагностического обследования 168 боксеров определены особенности их общей интеллектуальной продуктивности. Доказано, что спектр продуктивности когнитивных процессов боксеров находился в пределах от состояния нормы до тяжелых нарушений. Показано, что снижение уровня интеллектуальной продуктивности происходило в основном за счет расстройств мнестических и счетных функций, перцептивно-гностических операций, в меньшей степени за счет дефектов ориентирования. Эмоциональная лабильность обследованных спортсменов была фактором, который ухудшал выполнение задач и влиял на их результат.

Ключевые слова: когнитивные функции, интеллектуальная продуктивность, боксеры, спортсмены, соревновательная деятельность.

Malik Ya.K. THE DESCRIPTION OF OVERALL PERFORMANCE OF COGNITIVE PROCESSES IN BOXERS

Based on 168 boxers psychodiagnostic survey the features of their general intellectual performance. Proved that the performance range of cognitive processes Boxer was in the range of state standards for heavy violations. It is shown that reduction of intellectual performance was mainly due to frustration mnesticheskikh and counting functions, perceptual-gnostic operations, to a lesser extent due to defects in orientation. Emotional lability surveyed athletes acted factor that worsened the tasks and affect their outcome.

Key words: cognitive functions, intellectual performance, boxers, athletes, competitive activity.

Постановка проблеми. У сучасних умовах існування все більшого значення набуває проблема безпеки життєдіяльності особистості. Професійна діяльність у спорті вищих досягнень характеризується надзвичайно високими фізичними, інтелектуальними та вольовими навантаженнями,

високим ступенем імовірності травмування, загрозою для життя, монотонією, неможливістю контролю ситуації, дискомфортними погодними умовами, постійною публічністю та, зрозуміло, значною мірою впливає на стан здоров'я та якість життя тих, хто нею займаються. Усе це висуває підвищені ви-